

**ЗА СЕМАНТИКАТА И ФУНКЦИЯТА НА НАРЕЧИЕТО *СЕГА*
В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК И ЕКВИВАЛЕНТИТЕ МУ
В ПОЛСКИЯ ЕЗИК**

Лилия Иванова
Пловдивски университет „Паусий Хилендарски“

**THE SEMANTICS AND FUNCTIONS OF THE ADVERB *SEGA*
(NOW) IN BULGARIAN AND ITS POLISH EQUIVALENTS**

Liliya Ivanova
Paisii Hilendarski University of Plovdiv

The adverb ‘sega’ has a rich semantic structure in Bulgarian, which does not only express the moment of speaking. ‘Sega’ is one of the most frequent temporal adverbs and at the same time it is a basis for the indicative pronouns for time. In this text an attempt is made its basic semantic hints to be revealed by presenting some of its functional and semantic Polish equivalents such as *teraz*, *zaraz*, *obecnie* as well as their functions in Polish.

Key words: adverbs, ‘sega’, ‘teraz’, function, equivalents

Глаголните времена представляват основно средство за съотнасяне на описваната в изречението ситуация с времето на реалния свят. Наред с това в темпоралната актуализация на изказването се откриват и лексикални елементи, които създават контекст на граматичните форми. По този начин при взаимодействието на разнородни езикови елементи се осъществяват промени в знаковите. Ако приемем момента на говоренето като основна референциална точка в схемата на дектичната темпорална актуализация на говорещия, то ще трябва да уточним, че този момент е с отворени граници – не маркира нито начало, нито край на ситуацията. В същото време лексикалните средства са тези, които могат експлицитно да фиксират границите на описваната ситуация.

Най-пряко свързано с момента на говоренето е наречието *sega* в българския език с най-характерен еквивалент наречието *teraz* в полс-

кия език. В същото време това наречие притежава богата семантична структура, която съвсем не означава единствено момента на говорене, и въпреки привидното си първично възприемане съвсем не е показател единствено на актуалното сегашно време, както е обръщал внимание и А. Богуславски (Богуславски 1975: 31, цит. по Пшибилска 1990: 111). Тези наречия в българския и полския език се свързват не само със сегашно време, но също и с форми, маркиращи предходност, както и следходност. Сред другите наречия *sega* в българския език и *teraz* в полския език заемат съществено място като едни от най-фреквентните темпорални наречия, основа на групата на показателните местоимения за време. Р. Гжегорчикова определя мястото на наречието *teraz* в полския език в деиктичната серия темпорални наречия, които изразяват едновременност и отнасят времето на действие на предиката към момента на говоренето (Гжегорчикова 1975: 108). По подобен начин Ст. Георгиев определя мястото на наречието *sega* в българския език сред наречията, изразяващи „пресичане“ или „съвпадение“ (Георгиев 1978: 25).

В тази статия ще се опитаме да маркираме основните семантични признаци, носени от темпоралното наречие *sega* в българския език, и функционално-семантичните му еквиваленти в полския език, като сред тях основно вниманието ни ще се спре върху наречието *teraz*.

В речниците на съвременния български и съвременния полски език семантиката на наречията *sega* и *teraz* се описва по следния начин:

СЕГА „1. В това време, когато говорим: в тоя миг или час, ден, година. *Какво беше някога, а какво е сега!* 2. Преди или подир малко време; доскоро, наскоро, веднага. *Сега беше тук и си отиде. Почакай малко – сега ще дойде.* 3. Тоя път, тоя ред. *Много пъти си ми помагал, помогни ми и сега.*“ (БТР 1993: 867). Подобно тълкувание се открива и в други речници: „1. В момента, когато се говори. *Сега съм вкъщи.* 2. В настоящото време, около момента на говорене. *Сега е зима.* 3. Много скоро, след малко, незабавно. *Сега ще се върна.* 4. Току-що, преди малко. *Сега беше тук, но излезе.* 5. Този път. *Толкова пъти ти прощавах, сега вече не мога да ти простя.* (СТРБЕ 1994: 790). Към тези значения в речника на Найден Геров се отбелязва и още една, неотразена в по-съвременните речници употреба: „При такива условия, тъй като“¹ (РБЕ 1978: 156).

¹ С оглед на по-добрата четивност сме си позволили да осъвременим правописа (бел. моя – Л.И.).

Съвсем фрагментарно е тълкуванието на наречието **TERAZ** в някои от речниците на полския език, напр.: „W tej właśnie chwili, obecnie“ (Речник 2002: 1028). В друг съвременен тълковен речник се открива също кратко, но малко по-информативно определение: „1. Jeśli jakiś stan rzeczy ma miejsce *teraz*, to ma miejsce w czasie, w którym lub o którym mówimy. *Rano padało, ale teraz znów świeci słońce*. 2. *Teraz* może znaczyć to samo, co *natychmiast* lub w najbliższej przyszłości. *Jeśli się teraz nie weźmiesz do nauki, to będzie za późno*. 3. W polszczyźnie mówionej słowami *teraz* lub *i teraz* wprowadzamy zdanie nawiązujące do poprzedniej wypowiedzi. *Jego dzieciństwo było nieustającą walką ze strachem. Teraz, na ile się do tego przyczynił ojciec, który lubił twardzieli?*“ (Речник 2000: 820).

Съгласно с тълкуването на наречията *sega* и *teraz* в речниците ги възприемаме като случаи на полисемия. Важно е да се уточни, че наречието *sega* (както и наречието *teraz*), освен да маркира момента, в който се говори, може да маркира момента, за който се говори, като обаче границите на този т.нар. момент съвсем не са точно определени – както се вижда от определението в *Български тълковен речник* (1993), те могат да варират от „миг“ през „час“, „ден“ и до „година“. За полското наречие *teraz* в разглежданите речници не се конкретизират границите, в които означеният период може да „се разтяга“. Обсега на периода на наречието *teraz* в полския език Р. Пшибилска определя като обхващащ „нулевата точка на темпорална ориентация“ (в нашето разбиране – момента на говорене) с „неопределени размери“, във връзка с което „случващите се в този период събития могат да бъдат както предходни по отношение на т.нар. нулева точка, така и да бъдат следходни, а също понякога да обхващат с траенето си тази нулева точка (или момент на говоренето)“ (Пшибилска 1990: 111). В същото време изследователката обръща внимание, че в контекста на сегашно време употребата на наречието *teraz* е редундантна, освен в случаите, когато се поставя, за да блокира възможността на сегашно време семантично да изразява минало или бъдеще време (пак там: 111).

В тази статия ще се опитаме да набележим основните линии, около които може да се развият различните семантични нюанси в значението на лексемите *sega* и *teraz* при определянето на **обсега на периода, който маркират**, без да претендираме за изчерпателност. Употребата на тези наречия би трябвало да се разглежда и в пряка връзка с времето и вида на глагола, както и с категории като вид на действието и таксис, намиращи морфологичен израз в българския език, но с оглед на обема и границите на изследването представянето

на тези взаимоотношения няма да влиза сред основните ни цели. Извън обсега на научния анализ остава също значението на *sega* и *teraz* в случаи, където те според нас не се явяват в типично темпорална функция, а означават „в този случай, при това положение, следователно, при такива условия, тъй като“ (подобно на едно от значенията, които открихме в речника на Найдено Геров, а също и в един от полските речници (вж. значение 3 в Речник 2000), а също и със значение „този път“ (вж. речниковите дефиниции по-горе).

Наблюденията в това изследване намират опора в теоретичните постановки на И. А. Мелчук (Мелчук 1995) и А. Д. Кошелев (Кошелев 1997) относно руските наречия *сейчас* и *теперь*, които в части ще се опитаме да приложим към българския и полския езиков материал.

Следвайки речниковите дефиниции на наречията *sega* и *teraz*, в опита си да определим обсега на периода, който маркират, тук ще разграничим четири изходни значения на разглежданите наречия (по Мелчук 1995):

1. В момента на говорене или в период, включващ момента на говорене¹.
2. В най-близкия момент след момента на говорене².
3. В най-близкия момент преди момента на говорене³.
4. В даден момент, състоял се в миналото, но представен от говорещия като момент на говорене⁴.

За по-добра ориентация при разграничаването на тези значения ще определим група от синонимни изрази, които са способни да заместят разглежданите лексеми в някои контексти.

А. Д. Кошелев поделя значението на езиковата единица на две: ядро и прототип(и), където ядрото – това е инвариантният компонент на значението, изпълняващ референциална семантическа функция в изречението, а прототипите са типизирани значения, които отразяват свойствата на типичните употреби (контексти) и изпълняват комуникативна функция. На фона на предложените от И. А. Мелчук значения, които А. Д. Кошелев определя като „прототипи“ (обръщайки внимание най-вече на значенията С 1, С 2 и С 3), тъй като всяко от тях се поражда от някои ядрени значения по пътя на наслагването върху него на типичните (прототипни) свойства на контекста, последният

¹ По-нататък това значение ще отбелязваме като С 1 за българския и Т 1 за полския език.

² По същия начин ще определяме и следващите значения – тук С 2 и Т 2.

³ С 3, Т 3.

⁴ С 4, Т 4.

автор предлага следното определение за ядро на лексемата *сейчас* в руския език, а именно: „Събитието X се състои (локализирано е) в най-близката околност на момента на говоренето“ (Кошелев 1997: 242). По този начин фактически се получава, че главното въздействие на наречието *сейчас* върху темпоралната ос – това е свиването на обема, околността на момента на говоренето, в който се случва събитието. Глаголното време и другите семантични елементи от изказването локализируют събитието отнесено към момента на говоренето (до/след/в момента на говорене) в рамките на тази „най-близка околност“, пораждаща първите три прототипни значения на лексемата *сейчас*. Това наречие обаче не задава локализацията на действието, без него описваното събитие не се изменя (околността му става единствено по-широка, панорамна), а добавянето на такъв локализатор единствено свива обсега около момента на говорене в по-значимата и актуална за говорещия част, напр. *Иван, мы пойдём смотреть слона* (примерът на А. Д. Кошелев) ще бъде напълно коректно, ако моментът на говорене е например сутринта, а събитието е планирано за вечерта. Така имплицитно панорамната околност предполага, че действието ще се осъществи днес. Но изказването *Иван, мы сейчас пойдём смотреть слона* вече не би било коректно, ако действието ще бъде извършено вечерта, а ще бъде коректно, ако се извърши примерно около половин час след изказването (в т.нар. най-близка околност) (по въпроса вж. Кошелев 1997: 242 – 244). При определянето на ядрото по този начин основната трудност се ограничава в това, да бъде определено какво ще се разбира под „най-близка околност“. А. Д. Кошелев, опирайки се на анализа на глаголните референции, отделя три различни по големина темпорални оси, или три значения на референциалното време на глагола: *текущо*, при което действието се развива буквално пред очите на говорещия, а измененията са синхронни с момента на наблюдение; *актуално*, което се простира върху по-голям интервал от време (ограничено приблизително в рамките на деня) и се свързва с повече или по-малко регулярни действия, и *фоново* време, което се развива през значително по-голям интервал от време, чието протежение може да обхване дни, седмици, месеци и т.н. (Кошелев 1997: 245 – 247). Изследователят въвежда като допълнение и концептите „фокусен интервал“, т.е. актуализирания в съзнанието на говорещия интервал от време, в който се групират най-важните за него събития, т.е. тези, върху които е съсредоточено непосредствено вниманието на говорещия, и „панорамен интервал“, който съдържа по-малко важните, вторичните събития. Според тази теория *сейчас* по-

казва, че „събитието е локализирано във фокусния интервал на говорещия“ (Кошелев 1997: 247).

Изхождайки от посочените положения, ще се опитаме да проследим тези четири референциални точки, отразени в основните значения на наречията *sega* и *teraz*, на базата на примери от български и полски художествени текстове.

СЕГА 1 / TERAZ 1: 1. В момента на говорене или в период, включващ момента на говорене.

Ще разделим значението на три групи в зависимост от обхвата на интервала (текущ, актуален и фонен), като с оглед на това, че използваме художествени текстове, ще си позволим да обединим значения С 1/ Т 1 и С 4 / Т 4, като приемем най-общо, че става дума за събития, състояли се в момента на говоренето, около момента на говоренето или в друг ориентационен момент, представен като момент на говоренето (или минал ориентационен момент). Както стана ясно, за **текущия** фокусен интервал е характерно, че се развива буквално пред очите на говорещия. Съотнесеното с него изказване описва изменения, синхронни с момента на наблюдението и разпознаваеми в съвсем малък интервал от време. Синонимните средства, или парафразите, с които може да се илюстрира текущият интервал, са ‘в този момент’, ‘в тази минута’ и др.

Seга той се хранеше мълчаливо, но се виждаше, че с наслада облизваше пръстите си. // Jadł teraz w milczeniu, ale widać było, że jedzenie sprawia mu wielką przyjemność (ХМ); Seга си давам сметка, че това е било страх – с унгарската коса. // Teraz zdają sobie sprawę, że wyobrażenie kosy był to strach (П); Teraz już i inni ludzie, w których Podgórski rozpoznał robotników z Białej, biegli ku drodze. // Seга вече и други хора, в които Подгурски позна работници от Бяла, тичаха към пътя (ПД).

Понякога актуалността на момента се подчертава от други лексикални средства, свиващи още повече момента на действие на *sega / teraz*: *Miała dziwne wrażenie, że ten e-mail do niego, właśnie teraz, jest bardzo ważny. // Имаше странното чувство, че този имейл точно seга е много важен (СМ).*

Ако интервалът, характерен за текущото фокусно време, е достатъчно кратък, за да бъде наблюдаван в рамките на минути, то интервалът, характерен за **актуалното време**, варира в рамките на часове около момента на говорене (или миналия ориентационен момент). Подходяща парафраза в определени случаи за това значение може да бъде ‘по това време’. Такава употреба откриваме в примери като

следните: – *Ja już wolę nie ryzykować. Teraz jest ciepło, a za godzinę może być ziąb. Zerwie się wiatr i znowu mi głowę wydmucha...* // – *По-добре да не рискувам. Сега е топло, но след един час може да бъде студ. Ще излезе вятър и пак ще ми надуха главата* (ПД).

Във **фоновото време** фокусният интервал може да бъде не много по-голям, отколкото в актуалното време, но може и да се простира върху по-широк период от време. Продължението на този интервал най-често се измерва от дни през седмици до месеци и години. Възможни синонимни средства тук са: ‘в наше време’, ‘в наши дни’, ‘в днешно време’, ‘напоследък’ и др. В случая обаче е характерно, че това са некоректни изказвания, несинхронни с момента на говорене (или с миналия ориентационен момент) събития. Тоест тук формите на минало време (аорист) и бъдеще време, предходни или следходни на момента на говорене, не са типичен контекст – не е подходящо съчетаването с глаголи в аорист поради конкретността и прекратеността на действието преди момента на говоренето, заложен в неговата семантика (т.е. такова едно съчетание би отпратило значението на наречието *sega* към С 3 – вж. по-долу), а съчетаването с форми на бъдеще време би изменило значението на разглежданото наречие към семантиката на С 2. По същия начин в полския език не е типично съчетаването на наречието *teraz* с глаголи от свършен вид в минало време или с бъдеще време, тъй като такава комбинация също би отпратила към значения Т 3 и Т 2. В центъра на фокусния интервал се намира не семата „момент на говорене“, а микроинтервалът „текущ момент на възприятие“, като в повечето случаи той практически съвпада с момента на говорене, като го включва, но понякога може и да не съвпада с него. Много характерно е фоновото представяне на интервала в повествуването, където често се описват по-големи периоди. Това прави употребата на *sega* и *teraz* в тези случаи много типична и честа:

Пиринските гори стигаха досам крайните дворища на село Банско. И сега, през първите дни на септември, все още се зеленееха [...] // *Pirińskie góry swymi zboczami niemal dotykały ostatnich zabudowań wsi Bansko. Teraz, w początkach wrzeźnia, wciąż jeszcze były zielone (...)* (ХМ); *Ojciec i stryj Tomasza są teraz w Polsce w wojsku i też biją się z Rosjanami.* // *Бащата и чичото на Томаш сега са в Полша, в армията и също се бият с руснаците* (ДИ); *Teraz była wiosna i czas najpiękniejszy.* // *Сега беше пролет и най-хубаво време* (ПД); *Dziś chciałby to wiedzieć, ale gdy jeszcze żyła, nie przyszło mu to nigdy do głowy. Teraz już jej nie ma.* // *Днес искаше да знае, но когато тя още беше жива, не се сети да я попита. Сега вече я няма* (СМ); *Dziadek*

wywiózł do Berlina swoją na ostatnich nogach żonę w nadziei, że w Berlinie będzie im lepiej. Jak to **teraz** nazywają? Emigrant gospodarczy? // Днес искаше да знае, но когато тя още беше жива, не се сети да я попита. Сега вече я няма (СМ); Dziadek wywiózł do Berlina swoją na ostatnich nogach żonę w nadziei, że w Berlinie będzie im lepiej. Jak to **teraz** nazywają? Emigrant gospodarczy? // Дядо му бе докарал жена си бременна в последния месец в Берлин с надеждата, че там ще живеят по-добре. Как се нарича **сега** това? Икономическа емиграция? (СМ).

За по-голямата широчина на този интервал свидетелстват и разнообразните функционални съответствия на наречието *сега* в полския език и на *teraz* в българския език: *Złote spinki przy mankietach – kto **teraz** jeszcze używa w ogóle takich spinek?* // Златни кончета на маншетите – кой **в днешно време** изобщо използва такова нещо? (СМ); *Wiedziała, że Andrzej nie miał stałego zajęcia, zresztą na żadnej posadzie niepodobna było **obecnie** zarobić tyle tysięcy.* // Госпожа Алиция знаеше, че Анджей няма постоянна работа, пък и от никаква работа не беше възможно **сега** да се спечелят толкова хиляди (ПД) и др. *Obecnie* е синоним на *teraz* със значение ‘в момента; понастоящем’, който е стилистично маркиран като по-официален, а в определени случаи характерен именно за по-широк темпорален период.

СЕГА 2 / TERAZ 2: В най-близкия момент след момента на изказването.

Тази употреба на *сега* може да намери като синонимни средства в определени случаи обстоятелствени пояснения от типа на ‘веднага’, ‘след малко’, ‘всеки момент’, ‘ей сега’, ‘скоро’ и др. Влизайки в рамките на текущия фокусен интервал, според А. Д. Кошелев би следвало тази употреба да се свързва с действие, което се очаква да се извърши в близките няколко минути (той конкретизира още по-точно минутите между три и пет) (вж. Кошелев 1997: 248). Например: *A **teraz** muszę już iść, Jakubku. Nie pracuj zbyt dużo tego weekendu.* // Якуб, **сега** вече трябва да тръгвам. И не работи прекалено много този уикенд (СМ); – *Вечеряхте ли? – попита Джек. – О не... Ще вечерям **сега** – каза монахът жизнерадостно.* // – *Czy ksiądz po kolacji? – spytał Jack. – Nie... **Teraz** zjem – wesóło odparł mnich* (ОД).

В примерите, в които се маркира най-близкият момент след момента на говоренето, са възможни и други варианти за превод на българското *сега* на полски език, синонимни на *teraz*, като напр. наречието *zaraz*, което изразява непосредствена следходност (вж. Гжегорчикова 1975: 109): – *Zaraz pani wydam resztę – powiedział z wolnym*

namyśłem. // – Seга ще ви върна рестото – каза той, след като помисли малко (ПД); – Zaraz nastawię wodę, to nie potrwa długo. // – Ей сега ще сложа вода, няма да чакаш много (ПД).

Във втория пример се открива наречието *sega*, придружено от частицата *ей* с интензифицираща функция, която се съчетава обикновено с показателни думи, засилваща близостта до момента на говорене, като е възможно да се употреби и в ретроспективен, и в проспективен план (вж. Ницолова 1986, също СТРБЕ 1994: 790). Като функционален еквивалент на наречието *sega* в комбинация с частицата *ей* за изразяване на следходни събития в полския език относително точно се използва именно наречието *zaraz*: *Лисичата комета за миг озари махалата Колибите, ей сега, помислих си, моя пламък ще обличи и ще подпали махалата [...] // Lisia kometa rozjaśniła na moment Koliby, pomyślałem, że ów płomień liznąwszy domostwa podpali zaraz całą przysiółek [...] (П); – Powiedziałam przecież, niech się Rozalia ubiera. Zaraz przyniosę pieniądze. // – Нали ви казах да се обличате. Ей сега ще донеса пари (ПД).*

Както обаче вече беше споменато, *ей сега* може да се употреби както за най-близкия момент в бъдещето, така и за най-близкия момент в миналото, докато полското наречие *zaraz* се свързва предимно с непосредствения момент в бъдещето.

Обратно, за най-близкия момент, разположен непосредствено преди момента на говоренето, относително точно съответствие на наречието *sega* е лексемата *właśnie* (вж. по-долу при С 3 / Т 3).

СЕГА 3 / TERAZ 3: В най-близкия момент преди момента на изказването.

Както и при значението на С 2 / Т 2, така и тук при текущия фокусен интервал може да се очаква, че действието, маркирано с наречието *sega*, се отнася към време от няколко минути преди момента на говорене, напр.: *Едва сега за пръв път зърнах очите на стареца, който спеше от лявата ми страна. // Dopiero teraz ujrzałem oczy starca, który spał z mojej lewy strony (ЗН); Teraz Róża usiadła i pozwoliła swojej twarzy zmierzchnąć. // Seга Роза седна и позволи на лицето си да угасне (Ч).*

Като синонимни на тази употреба на С 2 може да се споменат още средства, например ‘*току-що*’, ‘*преди малко*’, ‘*ей сега*’ и др.

В рамките на най-близкия момент преди момента на говоренето като синонимни на *teraz* съответствия на българското наречие *sega* могат да се употребят и други лексикални единици, напр.: – *Oczywiście! Kupiłam właśnie trochę herbaty, zdaje się, że powinna być*

dobra. // – Разбира се! Тъкмо сега купих малко чай, струва ми се, че е много хубав (ПД).

Както беше споменато, за засилване на ориентацията за близост до момента на говоренето в българския език наречието *сега* се съчетава и с частицата *ей* (с известен разговорен нюанс): – *Ами къде отиде Левачко? – Че ей сега клъцкаше дърва на дръвника... // – A gdzie Lewaczko? – Był tu przecie przed chwilą i rąbał drzewo ... (П).*

С оглед на целите в тази статия и изложението тук представяме анализ само на един от възможните аспекти при представянето на наречията *сега* в българския език и *teraz* в полския език. Поради богатата им семантична структура при тях се откриват възможности за многоаспектно представяне на семантиката им, особено във връзка с времето и вида, както и с мястото им в текстовия дейксис – задача, която може да бъде реализирана в по-широк контекст.

ЛИТЕРАТУРА

- Богуславски 1975:** Bogusławski, A. On the status of temporal expressions. // *Charakterystyka temporalna wypowiedzenia*. Wrocław: Ossolineum, 1975, 7 – 70.
- БТР 1993:** *Български тълковен речник*. Ред.: Л. Андрейчин и кол. Четвърто издание. София: БАН, 1993.
- Георгиев 1978:** Георгиев, Ст. Семантика на наречията за време в съвременния български език. // *Великотърновски университет „Кирил и Методий“*. Славистични проучвания в чест на VIII международен славистичен конгрес. Велико Търново, 1978, 21 – 31.
- Гжегорчикова 1975:** Grzegorzczukowa, R. *Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówków*. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk: Ossolineum, PAN, 1975.
- Кошелев 1997:** Кошелев, А. Д. Наречие СЕЙЧАС (ядро и прототипы). // *Логический анализ языка. Язык и время*. Москва: Индрик, 1997, 241 – 252.
- Мелчук 1995:** Мельчук, И. А. ‘Сейчас’ и ‘теперь’ в современном русском языке. // *Русский язык в модели „Смысл – Текст“*. Москва – Виена: Школа „Языки русской культуры“, 1995, 55 – 79.
- Пшибилска 1990:** Przybylska, R. *Wyrażanie stosunków czasowych w polskim zdaniu pojedynczym*. Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1990.
- РБЕ 1978:** Геров, Н. *Речник на българския език*. Фототипно издание. Част пета. Р – Я. София: Български писател, 1978.
- Речник 2000:** *Inny słownik języka polskiego*. Red. Mirosław Bańko. P – Ź. Warszawa: PWN, 2000.

Речник 2002: *Nowy słownik języka polskiego*. Red. Elżbieta Sobol. Warszawa: PWN, 2002.

СТРБЕ 1994: *Съвременен тълковен речник на българския език*. Ред.: Стоян Буров и кол. Велико Търново: Елпис, 1994.

ЕКСЦЕРПИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

ДИ – Czesław Miłosz. *Dolina Issy*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1998. // Чеслав Милош. Долината на Иса. София: Издателска къща „Христо Ботев“, 1994. Превод: Галина Белинска.

ЗН – Павел Вежинов. *Звездите над нас*. София: Военно издателство, 1966. // Paweł Weżinow. *Gwiazdy nad nami*. Warszawa: Czytelnik, 1977. Przetłoczyli Dimitrina i Jacek Bukowscy.

ОД – Димитър Димов. *Осъдени души*. София: Народна култура, 1969. // Dymitr Dimow. *Skazańcy*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1974. Przetłoczyła: Teresa Dąbek-Wirgowa.

П – Йордан Радичков. *Прашка*. София: Литературен форум, 1994. // Jordan Radiczkow. *Proca*. Warszawa: Czytelnik, 1980. Przetłoczyła: Marzenna Piłewa.

ПД – Jerzy Andrzejewski. *Popiół i diament*. Kraków: Wydawnictwo Greg, 2004. // Йежи Анджейевски. Пепел и диамант. София: Народна култура, 1975. Превод: Димитър Икономов.

СМ – Janusz Leon Wiśniewski. *S@motność w sieci*. Труптык. Warszawa: Wydawnictwo Czarne S. C., 2001. // Януш Леон Вишневски. С@мота в мрежата. София: Сиела, 2009. Превод: Амелия Филипова.

ХМ – Димитър Талев. *Хилендарският монах*. София: Издателство на БЗНС, 1981. // Dymitr Talew. *Mnich z Chilendaru*. Katowice: Wydawnictwo „Śląsk“, 1975. Przetłoczyła: Krystyna Migdalska.

Ч – Maria Kuncewiczowa. *Cudzoziemka*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1980. // Мария Кунцевичова. Чужденка. София: Народна култура, 1985. Превод: Малина Иванова.